

Artikel

Scholen voor strijders

Hoe organisaties ruimte maken voor 'andere anderen'

De genoemde organisaties dragen bij aan nieuwe strategieën om buurten te versterken, identiteit te vieren en maatschappelijke vraagstukken aan te pakken. Ze bewijzen dat actuele culturele productie veel verder reikt dan kunst alleen. Ze bouwen bruggen, creëren kansen en geven gemeenschappen een stem. In hun aanpak schuilt radicale eerlijkheid: ruimte maken voor 'andere anderen' en jezelf laten horen. Dit is geen gewone benadering; het is een nieuwe manier om samenlevingen vorm te geven en connecties te maken in een steeds meer onsamenhangende wereld.

Gedeelde waarden

Vroeg in de ochtend van 7 december wordt Elly Hajian, directeur van Podium NOORD, het cultuuranker van het Haagse Hout, wakker gebeld door een bewoner in paniek uit de wijk Mariahoeve. Er heeft een explosie plaatsgevonden in de wijk en er zijn tal van slachtoffers. In de uren daarna staat Hajians telefoon niet meer stil. De beelden van verwoeste woningen en de slachtoffers komen hard binnen bij Hajian, die zelf als jong meisje de Iran-Irakoorlog heeft meegemaakt. Zij weet dat de impact van de ramp op deze wijk enorm zal zijn. Maar wat doe je als directeur van een wijkpodium dat zich inzet voor cultuurparticipatie en cohesie en partijen met elkaar verbindt?

Niets doen is geen optie. Hajian besluit de deuren van haar organisatie te openen voor eenieder die behoefte heeft aan een luisterend oor en neemt in de dagen daarna genoeg met slechts een paar uur slaap per dag. De voorstelling *Tula en Juliet* van Izaline Calister die gepland staat, wordt verplaatst naar een nieuwe datum. Samen met de actieve wijkbewoner Patricia Dinkela, die veel praktijkervaring heeft met armoedebeleid, en de Stichting Lichtpuntjes van Mariahoeve, besluit ze een crowdfundingactie op te zetten voor de getroffensten. De actie eindigt twee weken later met een opbrengst van maar liefst 654.000 euro, veelal opgebracht met kleine donaties van mensen uit de wijk die het zelf niet al te breed hebben.

Polarisatie mag dan het woord van het jaar 2024 zijn, maar wat er in Mariahoeve na de ramp gebeurde was het tegenovergestelde. Eenheid, verbondenheid en gedeelde waarden. Precies dat wat Podium NOORD beoogt: het verbinden van culturen, generaties en gemeenschappen. De organisatie gelooft dat systemen willen veranderen, maar net zo vaak vastlopen door bureaucratische rompslomp en complexe regels in een niet te ontcijferen labrynt. Ondanks deze obstakels vindt Podium NOORD creatieve manieren om binnen de beperkte ruimte van het systeem buiten de gebaande paden te denken en bewust ook domeinen op te zoeken waar ze zich niet direct welkom voelen.

Özkan Gölpinar

In een samenleving die steeds verder individualiseert, is het steeds lastiger verbinden. Organisaties als Podium NOORD in Den Haag en Verdedig Noord in Amsterdam laten zien dat het ook anders kan. Met de creativiteit van de diasporische leefwereld als drijvende kracht, vormen zij een motor voor culturele, sociale en economische verandering.

Ze laten traditionele methodes los, omarmen innovatieve ideeën en geven prioriteit aan rechtvaardigheid en inclusiviteit.

Veerkracht en hoop

Een andere organisatie die met frisse ideeën een brug weet te slaan tussen overheid en burgers is het door hiphop geïnspireerde activistische collectief Verdedig Noord. Dit bewonerscollectief, opgericht door schrijver, columnist, rapper en docent Massih Hutak, strijdt vanuit Amsterdam-Noord voor een solidaire samenleving door middel van kunst, campagnes en activisme. De activiteiten van Verdedig Noord zijn een krachtig statement voor solidariteit, eigenaarschap en de waarde van diversiteit. Zij brengen persoonlijke en maatschappelijke verhalen samen om niet alleen de ziel van Noord te vieren, maar ook te pleiten voor een rechtvaardigere stad.

Zo was het hiphoptheaterconcert dat ze vorig jaar organiseerden meer dan een concert alleen: het was ook een pleidooi voor een solidaire stad, een hartenkreet, een gebalde vuist in de lucht, een preek vol activistische anekdotes, een opgestoken middelvinger en tegelijkertijd een liefdesverklaring aan Amsterdam-Noord. In haar strijd tegen sociale verdringing en gentrificatie kiest het collectief voor een vorm die altijd open en vrij toegankelijk is voor iedereen die wil aansluiten. Wel is recentelijk

stichting Productiehuis Noord opgericht die als formele partner Verdedig Noord kan representeren en de coördinatie kan voeren over de verschillende kunstzinnige en culturele uitingen. Geïnspireerd door hiphop en bestaande uit een diverse groep kunstenaars en activisten, combineert Verdedig Noord muziekgenres zoals hiphop, R&B en traditionele Nederlandse liederen om de unieke, kleurrijke identiteit van Noord te vieren. Tegelijkertijd stellen ze met voorstellingen, zoals *Welkom in de Noordside*, kritische vragen over woningnood in Amsterdam en de stijgende kosten die de inwoners van Noord bedreigen.

Ze bieden op deze wijze een diepere kijk op de mensen achter de beweging. Door persoonlijke ervaringen, zoals ontheemding en innerlijke strijd, te verweven met maatschappelijke vraagstukken, benadrukken deze 'Noorderlingen' hoe individueel en collectief welzijn samenhangen. Humor en kunst worden ingezet om pijn om te zetten in veerkracht en hoop.

Eigen narratieven

Verdedig Noord benadrukt het belang van sociale samenhang in Amsterdam-Noord. Het collectief ziet de mensen, niet de gebouwen, als de ziel van de wijk en werkt aan het behoud van dit sociale weefsel. Dit doen ze onder andere door een alternatieve plattgrond te ontwikkelen die de menselijke verhalen en informele →

dynamiek van Noord laat zien, als tegenhanger van de formele stadsplannen van de gemeente. Daarbij hanteren ze een eigen vocabulaire; de woorden ‘verbinden’ en ‘verbinder’ bijvoorbeeld zijn passé, omdat die worden geassocieerd met goedbedoeld maar hol geworden ambtenaren-jargon. Ze hebben ook geen behoefte aan ‘schijnparticipatie’. De leden van het collectief ‘maken connecties’, ‘sluiten allianties’ en ‘zoeken medestrijders’ om elkaar wederzijds te inspireren en kennis en ervaring op te doen.

Daarom initieert Verdedig Noord ook projecten zoals de *School voor strijders – Een leeromgeving voor zelfredzame stedelijke gemeenschappen op basis van hiphop*. De *School voor strijders* is opgericht met een helder doel: kennis en ervaringen uitwisselen om bij te dragen aan een stad waar stedelijke gemeenschappen sterker en zelfredzamer zijn. Het project biedt een platform voor dialoog, leren en samenwerken, met de focus op het creëren van ruimte voor actieve betrokkenheid en verandering. Het lesprogramma is geïnspireerd door de hiphopcultuur. Elementen zoals sampling en cyphers – informele bijeenkomsten waar artistieke uitwisseling en gemeenschapsvorming centraal staan – vormen de basis. Volgens het principe van *Each One Teach One* wordt opgedane kennis doorgegeven en gedeeld.

Steeds meer mensen vertrouwen er niet op dat het systeem aan hun kant staat

Het uiteindelijke doel is een volwaardig lesprogramma te ontwikkelen dat toegankelijk is voor een breed publiek: niet alleen de bewoners van Amsterdam-Noord en anti-gentrificatieactivisten, maar ook medewerkers van de gemeente, woningcorporaties, vastgoedontwikkelaars en alle anderen die betrokken zijn bij de ontwikkeling van de stad.

De kracht van Verdedig Noord ligt erin dat ze door storytelling en culturele productie soms als enige partij de verschillende gemeenschappen de kans geven om hun eigen verhalen te vertellen en op deze wijze eigenaarschap te nemen over hun identiteit en narratieven. Hun boodschap overstijgt hun lokale karakter en vindt ook weerklank in andere steden in Nederland, waar vergelijkbare uitdagingen bestaan. Ook daar vertrouwen steeds meer mensen er niet op dat het systeem aan hun kant staat.

Nieuwe vormen van verzet

Eén van de mensen die vanaf het begin betrokken is bij de activiteiten van Verdedig Noord is Chris Keulemans, schrijver en oprichter van de culturele vrijplaats Tolhuistuin in Amsterdam-Noord. Dik twintig jaar geleden, direct na de moord op Pim Fortuyn, schreef hij in een artikel in *De Groene Amsterdammer* een waarschuwing en een opdracht aan zichzelf, die hij onlangs herhaalde in zijn laatste boek *Verzet*: ‘Ik stel me erop in dat ook Nederland een land wordt van meer geweld, wantrouwen en ongemeenschappelijkheid. Ik verlang er niet naar, en elk initiatief om het tegen te gaan is goed, maar ik stel me er wel op in. Een gezamenlijke autoriteit komt er niet meer. De verzorgingsstaat fragmenteert steeds verder. Het parlement als volksvertegenwoordiging staat nu al ter discussie, over twintig jaar is het een fictie.’

Keulemans staat niet alleen met zijn waarschuwing. Meer en meer mensen maken zich zorgen over de polarisatie in het land en hoe we met elkaar samenleven nu radicaal rechts steeds meer terrein wint in zowel Nederland als de rest van de EU. Over samenleven in de buurt zijn mensen positiever dan over samenleven in Nederland als geheel. Die zorgen worden ook gedeeld door de mensen die juist in de haarvaten van de wijken actief zijn, bijvoorbeeld de

mensen achter organisaties als Podium NOORD, Verdedig Noord, de Niteshop in Rotterdam, de Afrikaanderwijk Coöperatie in Rotterdam-Zuid of de Ru Paré Community in Amsterdam Nieuw-West.

Ru Paré staat niet alleen voor inclusie en sociale rechtvaardigheid, maar biedt ook een podium voor debat, literatuur, theater en muziek: van gemeenschappelijke maaltijden tot concertavonden die in het teken staan van Koerdische muziek of Berberse danstradities. Onder goed samenleven verstaan ze bij de Ru Paré ook onbaatzuchtige acties. Men kan er ook terecht voor zowel naschoolse opvang als laagdrempelige hulp bij schulden. Daarnaast wordt er volop geëxperimenteerd met coöperatieve werkvormen.

Dit soort hybride lokale initiatieven wordt opgezet en gevoed door mensen die zijn opgegroeid met een werkelijkheid waar culturen en domeinen naadloos in elkaar overlopen. De bezoekers willen kunst die leeft. Kunst waar ze zich in kunnen herkennen. Kunstzinnige en culturele uitingen die gegrond zijn in de samenleving en oprechte waardering verdienen omdat ze interessant en origineel zijn en niet omdat er beleidsdoelen mee gehaald kunnen worden.

Een gezonde dosis lef

Gemeenschappen als deze zien globalisering niet als een bedreiging, maar als een bron van inspiratie. En misschien is dat precies wat de huidige maatschappij zo hard nodig heeft in de wirwar van groteske gebeurtenissen; een frisse en hoopvolle blik die grenzen doorbreekt. Bewegingen die solidariteit nastreven en connecties kunnen leggen tussen mensen die in ogenschijnlijk tegengestelde werelden staan. Deze bewegingen hebben in de afgelopen jaren met weinig middelen geweldige prestaties neergezet en laten zien dat er nieuwe vormen van verzet mogelijk zijn. Zij kunnen ons helpen om ons perspectief nog verder te laten kantelen. Een van de manieren om polarisatie te doorbreken is om hen serieus te nemen en kritisch te onderzoeken welke positieve rol deze ‘strijders’ kunnen spelen. Bij de toegankelijkheid van cultuur hoort niet alleen een evenwichtige spreiding maar een verdergaande samenwerking over de grenzen van domeinen heen, bijvoor-

beeld tussen het culturele en het sociale domein. Concrete doelen, meerjarige financiering en een gezonde dosis lef om deze nieuwe bewegingen en ideeën te ondersteunen, zijn daarbij essentieel. Daarnaast is nodig dat de sector zich meer gaat openstellen voor deze nieuwe samenwerkingsvormen zodat deze initiatieven, terwijl ze zichzelf kunnen blijven en niet hoeven te ‘whitewashen’, een stem krijgen. Dit is geen makkelijk af te vinken lijstje, maar vergt een gedaantewisseling die zich op alle niveaus moet voltrekken. Om de grote uitdagingen van deze tijd aan te pakken, hebben we juist nu de kracht van de samenleving en deze scholen voor strijders meer dan ooit nodig. Gelukkig ziet ook de culturele sector in dat er iets moet veranderen en dat er een balans gevonden moet worden tussen vernieuwing en behoud. •

Özkan Gölpinar

is kunstcriticus, schrijver, docent en oud-Kroonlid van de Raad voor Cultuur. Hij studeerde Journalistiek, Film- en Televisiestudies en Film- en Photographic Studies